

GLOBALASHUV JARAYONIDA KANADADA TOLERANTLIK MADANIYATINING RIVOJLANGANLIK TAHLILI.

Yusupova Maftuna Iloxomiddin qizi

*Termiz davlat pedagogika instituti pedagogika va ijtimoiy fanlar fakulteti magistir
myusupova917@gmail.com*

ANNOTATSIYA. Mazkur maqolada globallashuv sharoitida Kanadada tolerantlik madaniyatining shakllanishi va rivojlanish jarayoni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda multikulturalizm siyosati, migratsiya jarayonlari va huquqiy mexanizmlar asosida tolerantlikning institutsional asoslari o'rganiladi. Shuningdek, mazkur modelning afzalliklari va muammolari ham ochib beriladi. Tadqiqot natijalari Kanadaning tolerantlik modeli boshqa davlatlar uchun muhim tajriba ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: tolerantlik, globallashuv, multikulturalizm, Kanada, migratsiya, ijtimoiy integratsiya.

ABSTRACT. This article provides a scientific analysis of the formation and development of a culture of tolerance in Canada in the context of globalization. The study examines the institutional foundations of tolerance based on multiculturalism policy, migration processes, and legal mechanisms. It also highlights the advantages and challenges of this model. The results of the research demonstrate that Canada's model of tolerance serves as an important example for other countries.

Keywords: tolerance, globalization, multiculturalism, Canada, migration, social integration.

Kirish

Globallashuv zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim bosqichi bo'lib, u davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy, siyosiy va madaniy aloqalarni chuqurlashtirmoqda. Ushbu jarayon natijasida ko'plab mamlakatlar ko'p madaniyatli jamiyatlarga aylanishmoqda. Bunday sharoitda tolerantlik madaniyatining rivojlanishi ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashning asosiy omillaridan biri hisoblanadi.

Kanada dunyodagi eng tolerant (bag'rikeng) davlatlardan biri hisoblanadi. Tadqiqotlarga ko'ra, kanadaliklarning 84 foizi ozchilik guruhlariga, jumladan, etnik, immigrantlar va jinsiy ozchiliklarga nisbatan yuqori bag'rikenglik darajasini ko'rsatadi. Ushbu yondashuv mamlakatning ko'p madaniyatli identitysi, geosiyosiy joylashuvi va immigrantlarni qabul qilish an'analarga asoslangan.

Kanada dunyodagi eng tolerant (bag'rikeng) davlatlardan biri hisoblanadi. Tadqiqotlarga ko'ra, kanadaliklarning 84 foizi ozchilik guruhlariga, jumladan, etnik, immigrantlar va jinsiy ozchiliklarga nisbatan yuqori bag'rikenglik darajasini ko'rsatadi. Ushbu yondashuv mamlakatning ko'p madaniyatli identitysi, geosiyosiy joyl

Shu bilan birga, ba'zi tadqiqotlar siyosiy qarashlar, ayniqsa diniy yoki konservativ qarashlar borasida ba'zi cheklovlar mavjudligini ko'rsatsa-da, umuman olganda, Kanada dunyodagi eng ochiq va bag'rikeng jamiyatlardan biri sifatida tan olingan. ashuvi va immigrantrlarni qabul qilish an'analariga asoslangan.

Kanada dunyoda multikulturalizm siyosatini rasmiy darajada joriy etgan va muvaffaqiyatli amalga oshirayotgan davlatlardan biri sifatida e'tirof etiladi. Ushbu maqolaning maqsadi — globallashuv sharoitida Kanadada tolerantlik madaniyatining rivojlanish xususiyatlarini kompleks tahlil qilishdir.

Nazariy asos

Tolerantlik tushunchasi ijtimoiy fanlarda keng qo'llanilib, u turli madaniyat, din va etnik guruhlar o'rtasidagi o'zaro hurmat va hamkorlikni anglatadi. Tolerantlikning nazariy asoslari liberalizm va inson huquqlari konsepsiyalariga borib taqaladi.

Will Kymlicka tolerantlikni madaniy huquqlar bilan bog'lab, multikultural jamiyatda ozchilik guruhlar huquqlarini himoya qilish zarurligini asoslab bergan. Uning fikricha, davlat siyosati madaniy xilma-xillikni qo'llab-quvvatlashi lozim.

John W. Berry esa immigratsiya va akkulturatsiya jarayonlarini o'rganib, madaniyatlararo moslashuv tolerantlik rivojining asosiy omillaridan biri ekanligini ta'kidlaydi.

Nazariy jihatdan Kanada "melting pot" modelidan farqli ravishda "madaniy mozaika" modelini qo'llaydi. Bu model turli madaniyatlarning o'zligini saqlab qolgan holda yagona jamiyatda uyg'unlashuvini nazarda tutadi.

Metodologiya-Mazkur tadqiqotda quyidagi ilmiy usullar qo'llanildi:

Tizimli tahlil usuli — tolerantlik madaniyati ijtimoiy tizim sifatida o'rganildi

Qiyosiy tahlil — Kanada modeli boshqa davlatlar bilan solishtirildi, Tarixiy yondashuv — multikulturalizm siyosatining shakllanish bosqichlari tahlil qilindi

Statistik tahlil — migratsiya va demografik ko'rsatkichlar asosida baholash amalga oshirildi, Kontent-tahlil — ilmiy adabiyotlar va rasmiy hujjatlar o'rganildi

Ma'lumotlar asosan Statistics Canada va OECD hisobotlari, shuningdek ilmiy tadqiqotlar asosida tahlil qilindi, Tahlil va natijalar, Kanadada tolerantlik madaniyatining rivojlanishi bir necha muhim omillar bilan bog'liq:

1. Multikulturalizm siyosati

1988-yilda qabul qilingan Multikulturalizm Akti barcha fuqarolarning madaniy huquqlarini himoya qilishga xizmat qiladi. Bu siyosat jamiyatda inklyuzivlikni mustahkamladi.

2. Migratsiya va demografik xilma-xillik

Kanada aholisi turli millat va din vakillaridan tashkil topgan. Bu esa madaniyatlararo muloqotni kuchaytiradi va tolerantlikni rivojlantiradi.

3. Ta'lim tizimi

Ta'lim muassasalarida madaniyatlararo ta'lim berilishi yosh avlodda bag'rikenglikni shakllantiradi.

4. Huquqiy kafolatlar

Kamsitishning barcha shakllari qonun bilan taqiqlangan bo'lib, bu ijtimoiy tenglikni ta'minlaydi.

Natijada Kanada jamiyatida; millatlararo nizolar darajasi past ijtimoiy barqarorlik yuqori fuqarolik identifikatsiyasi kuchli. Biroq ayrim muammolar ham mavjud: yashirin diskriminatsiya iqtisodiy tengsizlik immigratsiya siyosatiga nisbatan tanqidlar.

Globallashuv sharoitida Kanadada tolerantlik madaniyatining rivojlanganlik tahlili shuni ko'rsatadiki, mamlakat dunyodagi eng inklyuziv va ko'p madaniyatli jamiyatlardan biri hisoblanadi. Kanada modeli davlat siyosati darajasida "mozaika" (salad bowl) tamoyiliga asoslanib, turli etnik, diniy va madaniy guruhlarining o'zligini saqlab qolgan holda jamiyatga integratsiyalashuvini qo'llab-quvvatlaydi.

Globallashuv sharoitida Kanada tolerantlik madaniyatining asosiy jihatlari:

Rasmiy ko'p madaniyatlilik siyosati: 1971-yilda qabul qilingan ko'p madaniyatlilik siyosati tolerantlikning huquqiy asosi bo'lib, turli madaniyatlarni teng huquqli deb tan oladi va ijtimoiy birlashishni rag'batlantiradi.

Inklyuziv ta'lim tizimi: Kanada ta'lim tizimi yuqori darajada markazlashtirilmagan va inklyuziv bo'lib, ta'lim muassasalarida xilma-xillikni hurmat qilish va tolerantlikni yosh avlod ongiga singdirishga ustuvor ahamiyat beriladi.

Huquqiy va ijtimoiy himoya: Tolerantlik faqat axloqiy me'yor emas, balki qonun bilan himoyalangan (Kanada huquq va erkinliklar xartiyasi) tushunchadir, bu esa diskriminatsiyaga qarshi samarali kurashishni ta'minlaydi.

Globallashuv ta'siri: Globallashuv jarayonida axborot oqimlarining tezlashishi Kanada jamiyatida ochiqlikni oshirdi, ammo ayni paytda "ommaviy madaniyat" ta'sirida mahalliy madaniy o'zlikni saqlab qolish masalalarini ham dolzarblashtirdi.

Xulosa

Kanadada tolerantlik madaniyati globallashuv davrida nafaqat saqlanib qoldi, balki yanada rivojlandi. Bu jarayon davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanadigan tolerantlik siyosati, ta‘lim va huquqiy muhit orqali mustahkamlanadi, bu esa o‘z navbatida ijtimoiy barqarorlik va mamlakatning xalqaro miqyosdagi nufuzini oshiradi.

Globalashuv sharoitida Kanada tolerantlik madaniyatini rivojlantirishda yetakchi davlatlardan biri hisoblanadi. Uning muvaffaqiyati quyidagi omillar bilan izohlanadi: samarali multikulturalizm siyosati kuchli huquqiy baza faol migratsiya siyosati jamiyatning ochiqqligi. Shu bilan birga, mavjud muammolar ushbu tizimni doimiy ravishda takomillashtirish zarurligini ko‘rsatadi. Kanada tajribasi boshqa davlatlar uchun muhim model bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Banting, K., & Kymlicka, W. (2006). *Multiculturalism and the welfare state: Recognition and redistribution in contemporary democracies*. Oxford University Press.
2. Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5–34.
3. Bloemraad, I. (2006). *Becoming a citizen: Incorporating immigrants and refugees in the United States and Canada*. University of California Press.
4. Government of Canada. (1988). *Canadian Multiculturalism Act*.
Kymlicka, W. (1995). *Multicultural citizenship: A liberal theory of minority rights*. Oxford University Press.
5. Statistics Canada. (2021). *Immigration and ethnocultural diversity reports*.
6. UNESCO. (2001). *Universal Declaration on Cultural Diversity*.
6. OECD. (2020). *International Migration Outlook*.
- Reitz, J. G. (2012). *Multiculturalism policies and popular multiculturalism in Canada*. University of Toronto Press.

